

2. Vopros o spravedlivom predstavitel'stve v Sovete Bezopasnosti i rasshirenii ego chlenskogo sostava: Rezoljucija GA OON 48/26 ot 3.12.1993 g. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N93/696/73/PDF/N9369673>

3. Godovanyk Je.V. Organizacijno-pravovi aspekti reformuvannja Rady Bezpeky OON na suchasnomu etapi / Je.V. Godovanyk // Derzhava i pravo. – 2010. – Vyp.49. – S.648–655.

4. Guban' R. Problemy realizacii' proektiv reformy Rady Bezpeky OON / R.Guban' [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2803>

5. Zlokazova N.E. Reforma Soveta Bezopasnosti OON: osnovnye scenariy u problemy / N.E. Zlokazova [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.hse.ru/data/318/443/1241>

6. Karaganov S. Reformuvannja OON. Shho robyty ? / S.Karaganov // Den'. – 2003. – №157. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: www.day.kiev.ua/uk/profile/sergiy-karaganov

7. Reforma OON: na shljahu do zmicnennja organizacii' zarady krashhogo svitu [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.un.org.ua/un-country-team/un-reform>

8. Statut OON [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://unic.un.org/aroundworld/unic/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf

9. Chekalenko L.D. Zovnishnja polityka Ukrainy / L.D. Chekalenko. – K.: Lybid', 2006. – 712 s.

10. Chika E.N. Vplyv globalizacii' na proces realizacii' funkcij OON: vyklyky XXI stolittja / Eze Nikolas Chika // Naukovi pracj MAUP. – 2013. – Vyp.2 (37). – S.78–83.

Turchyn Y.B., Doctor of Political Sciences, Professor/Head of Department of Political Science and International Relations/Lviv Polytechnic National University(Ukraine, Lviv), turchynj@ukr.net

On the problem of reforming the UN Security Council in the context of territorial integrity of Ukraine

The main institutional normative models for reforming the composition and working methods of the United Nations Security Council (UNSC) in the context of the issue of territorial integrity of Ukraine, the current Ukrainian-Russian conflict and the role of UN in conflict resolution are allocated and analyzed. Systematic, historical, comparative, and structural-functional methods are used in the investigation of the issue. It is concluded that the enlargement of the SC will increase the efficiency of its operations, enhance the legitimacy and democracy of decisions, and improve the existing system of balance of power in the international arena. Acceptability of the application of the veto rule, according to which several voices of the permanent members of the UNSC, not one, will be sufficient to block specific solutions, is substantiated. The comprehensive approach to legal-organizational reforming of the SC is badly needed for solving a number of pressing issues of international peace and security.

Keywords: United Nations Security Council, Ukraine, territorial integrity, reforming, the unanimity principle, right of veto.

Турчин Я.Б., доктор политических наук, профессор, заведующая кафедрой политологии и международных отношений, Национальный университет «Львовская политехника» (Украина, Львов), turchynj@ukr.net

К проблеме реформирования СБ ООН в контексте вопроса территориальной целостности Украины

Выделены и проанализированы основные институционно-нормативные модели реформирования состава и методов работы Совета Безопасности ООН в контексте вопроса территориальной целостности Украины, нынешнего украинско-российского конфликта и роли ООН в его решении. Для раскрытия темы применены такие научные методы исследования как системный, исторический, компаративистский и структурно-функциональный. Сделан вывод о том, что расширение состава СБ повысит эффективность его деятельности, усилит легитимность и демократичность принятых решений, усовершенствует существующую систему баланса сил на международной арене. Обоснована приемлемость порядка применения права вето, при котором голоса нескольких, а не одного постоянных членов СБ ООН будут достаточными для блокирования конкретных решений. Только соблюдение комплексного подхода к организационно-правовому реформированию СБ позволит решить ряд назревших вопросов по поддержке международного мира и безопасности.

Ключевые слова: Совет Безопасности ООН, Украина, территориальная целостность, реформирование, принцип единогласия, право вето.

* * *

УДК 32.1.8

Веденєсє В.О.

кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри філософії і соціальних наук, Криворізький національний університет (Україна, Кривий Пир), vedi2010@rambler.ru

КОМУНІКАТИВНО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ МЕТОД СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ ПРОЦЕСІВ В КУЛЬТУРНО-ІНФОРМАЦІЙНІЙ СУСПІЛЬНІЙ СИСТЕМІ

Розглянуто процес постіндустріальних інституціональних змін сучасного глобалізованого соціального середовища та особливості сучасних їм трансформаційних змін в Україні. Звертається увага на зростання ролі громадянських організацій та інститутів, особисто людини, соціокультурної складової в процедурі регулювання цих процесів. Обґрунтовується потреба зміни парадигми суспільного спілкування як складової більш загальної процедури регулювання та впорядкування громадянських процесів. Аналізуються складові механізми процесу регулювання, здатні підвищити його ефективність.

Ключові слова: суспільна система, механізм, соціокультурне регулювання, соціальні комунікації, парадигма суспільного спілкування, культурно-інформаційний дискурс.

Західним демократичним суспільствам притаманний так званий закон «сили громадянської волі», або закон відповідності громадян і громадянських організацій за контроль над ефективним використанням великих об'ємів інформації, яка накопичується та використовується суспільством. В сучасному світі державна влада (тобто обмежене коло чиновників) не здатне, в умовах зростаючої кількості інформації, забезпечити контроль, високу швидкість обробки та використання цієї інформації, що, безумовно, загрожує суспільству інформаційним колапсом. Тому в цих демократичних суспільствах із розвинутою громадянською культурою мають прояв різні форми співучасті громадян в процесах державного управління, зокрема і в питаннях пов'язаних з здійсненням контролю за свавіллям і зловживанням держчиновників.

Це стимулює розвиток відповідної громадянської інфраструктури у вигляді громадянських організацій та інститутів, що спроможні здійснити такі функції. Ф.Хайек назвав їх громадянськими «інститутами свободи» і одним із перших поставив питання про такі «інститути свободи», які здатні забезпечити «творчий потенціал... цивілізації» та впливати на її життєдіяльність [17]. По суті ним сформульовано питання про проблеми соціокультурної регуляції громадянських процесів у сучасному суспільстві, які є доволі актуальними і українського сьогодення.

Метою статті є аналіз, по-перше, стану трансформації існуючої глобалізованої соціальної системи «технокапіталізму» та «техкокультури» (взагалі та стану трансформації українського суспільства зокрема) з точки зору можливості соціокультурного регулювання цих процесів на підставі зміни комунікативної складової та, по-друге, обґрунтовується потреба зміни парадигми суспільного спілкування, як складової процесу соціокультурного регулювання та впорядкування громадянських процесів. Виходячи із зазначеної мети, автор поставив завдання, по-перше, показати роль у цьому процесі громадянських організацій та інститутів, по-друге, розглянути саме комунікаційну складову процесу управління у вигляді її механізмів, які дають можливість створювати керований процес трансформації суспільства в раніше обраному напрямку.

Слід звернути увагу на те, що підняте у статті питання має інтегральний характер і знаходиться на перетині проблем загально філософського усвідомлення соціальних змін, регулювання соціальних процесів, суспільного прогресу, оновлення, розвитку, трансформації, тощо. Під різним кутом зору ці проблеми досліджували чимало вчених, але автор статті звернув свою увагу на роботи О.Голобуцького, М.Головатого, В.Капиці, А.Колодій, Д.Рубанець, М.Севастьянкової, О.Шевчука, Д.Шухтіної, А.Яновського та І.Валлерштейна, О.Вільямсона, У.Еко, Н.Лумана, М.Фуко, Ю.Хабермаса, Ф.Хайека, Й.Шумпетера. Як інструмент дослідження використовується комунікативно-інформаційний метод.

Повертаючись до анонсованої нами в попередній частині статті проблем соціокультурної регуляції громадянських процесів, саме в тлумаченні цього питання Ф.Хайеком, слід звернути увагу на наступне: сам вчений має на увазі не стільки банальний контроль за діяльністю «активних сил» по перетворенню суспільства, скільки акцентує увагу на усвідомленні «загального принципу» їх впливу [16, с. 41–42], що дає змогу досягнути загальну картину процесу суспільного перетворення.

Продовжуючи цю думку стосовно соціальних змін О.Вільямсон звертає, увагу на те що на етапі постіндустріальних інституціональних змін і трансформацій, провідну роль повинні відігравати «людські ресурси», а також новий комплекс соціально-договірних відносин [2, с. 43, 68, 84, 241], який пов'язаний із використанням, регулюванням та впливом на ці ресурси. Втім реально застосована регулятивна практика не виходить за межі створення інструменту «ефективної комунікації», орієнтованого на «підтримку ефективних відносин» з метою досягнення «центральної ідентичності», яка може досягатися шляхом застосування спеціалізованих психологічних та інформаційних технологій по маніпулюванню свідомістю, думками та діями громадян [10, с. 239–240].

Аналізуючи подібні явища Ю.Хабермас робить висновок про те, що для утворення нового комунікативного співтовариства необхідна докорінна трансформація існуючої соціальної системи «технокапіталізму» і «технокультури» та формування відкритого «життєвого світу» людей не в техногенному, а в культурно-інформаційному полі їхнього буття [18]. За уявленням І.Валлерштейна, воно (поле) в своєму розвитку повинно перетворюватися на відкриту «світ-систему», на підґрунті геополітичної «взаємодії економіки, соціальної структури і геокультури» [22, р. 97]. В цьому сенсі є симптоматичними перші спроби перетворити інформацію, комп'ютерні мережі, телекомунікаційний зв'язок у «відкритий ресурс». Відомою невдадою є спроба розробника програми Linux Л.Торвальдса зробити інформацію, – яка була створена колективно і є продуктом людської діяльності, – загальнодоступною, безкоштовною та відкритою для використання. В тим, не зважаючи на цю невдачу, об'єктивні тенденції соціального розвитку вимальовують оптимістичний шлях соціокомунікативного прогресу.

За таких обставин приходить усвідомлення того, що і українське суспільство повинно обрати свій шлях національного розвитку в контексті загальносвітових трендів, оскільки альтернатив немає. Так, в аспекті американської демократії важливим є досвід вирішення проблем за рахунок громадянських зусиль [21, с. 216]. В аспекті європейського розвитку постає питання, чому Україна не йде шляхом європейської демократії, будучи одним з центрів східноєвропейської цивілізації [8, с. 126]. А поза цими контекстами ключового значення набуває питання: що чекає на нас на шляху розвитку громадянської демократії [14, с. 272]. І, якщо йдеться про створення в Україні відкритої суспільної системи в межах Великого світового соціуму, то тут необхідно покладатися на самоорганізацію як рушійну силу еволюції, на синергетику суспільних процесів, в центрі яких стоїть творча особистість, що формує себе та суспільство [15, с. 9, 127]. Створення привабливої моделі культурно-інформаційної системи громадянської демократії в Україні – ось достойне завдання для українського політикуму та інтелектуальної еліти, яке може виконуватися при наявності своєї «геофілософії» та «геостратегії» національного розвитку [3, с. 48, 296].

Ця «геостратегія» розвитку спонукає появу громадянських суспільних відносин, інститутів суспільної інтеграції та громадянської самоорганізації, демократичної культури європейського типу та правової державності. Суспільні трансформації в цьому напрямку дозволять Україні зробити справжній прорив у суспільному розвитку, стати опорою регіональної східноєвропейської цивілізації, за умови що вона однією з перших зможе створити громадянське суспільство реального гуманізму шляхом втілення своєї культурно-історичної національної ідеї. Фактичне ствердження «інститутів свободи» з творчим потенціалом «вільної цивілізації» і громадянської культури може відбутися завдяки розвитку суспільних відносин інтерактивної соціальної комунікації на підґрунті відповідних їм соціокомунікативних інститутів культурно-інформаційного типу.

Для цього при конструюванні подібних інститутів в процесі суспільної трансформації необхідна імплементація певних соціальних фактів правової та громадянської культури. Соціокультурні інститути культурно-інформаційного типу поки що відсутні і на Заході, і в нас, тому що вони носять аполітичний, громадянський характер. Це громадянські інститути некапіталістичної державності. Головне завдання сучасного українського суспільства – надати громадянський трансформації, що відбувається, культурно-інформаційного контексту, створити надійні і сталі культурно-інформаційні засади для суспільних перетворень. Адже багато в чому зараз інформаційне суспільство тлумачиться як «віртуальний світ» зі своєю «віртуальною реальністю» [19, с. 10, 38–39], в якій не існує ні людей, ані культури, а лише функціонує Техноінформаційна Мегамашина з псевдолодськими фантомами, символічними людьми симулякрами.

Першочергове завдання України, з точки зору демократичної трансформації суспільства, на думку європейських спеціалістів та з урахуванням досвіду

країн, що пройшли цей шлях, полягав у створенні відповідних інститутів громадянської демократії, що дозволять здійснити правове і соціокультурне регулювання трансформаційних процесів. За їх наявності можливо сформувати нові структури, запровадити нові процедури, стандарти й набути нових навичок, які б допомогли у повному обсязі використовувати базові засади демократії. У цього процесі демократичної трансформації є лише два напрямки: перший довгий шлях спроб, помилок і розчарувань, пов'язаний з набуттям власного досвіду і другий коротший шлях, використання позитивного досвіду, допомоги та підтримки тих, хто вже цим шляхом пройшов.

В теорії на шляху демократичної трансформації суспільства ефективність уряду і громадянських інститутів може забезпечуватися їх вмінням: визначати «стратегію цілей», тобто дотримуватися обраних та анонсованих пріоритетів; формувати «комплекси завдань», тобто гармонійно узгоджувати завдання на громадянському підґрунті і спрямовувати державний потенціал на їх виконання; створювати «баланс інтересів», тобто йти на компроміси з різними учасниками політичного середовища; в умовах загальної нестабільності забезпечувати, завдяки впровадженню «балансуювального» механізму, політичну «релятивну» стабільність, яка створить умови для того щоб нові правила встигли дати відчутні результати.

А на практиці в ході трансформації пострадянських країн ми зіткнулися дещо з іншим. З'ясувалося, що поширення політичної та економічної конкуренції автоматично не призводить до інституційних змін в державі та суспільстві. Ступінь готовності останніх до цих змін різна в різних країнах колишнього СРСР та країнах народної демократії. Безумовно, що в цьому процесі є як лідери, так і аутсайди. До перших відносяться Чехія, Польща, Угорщина, країни Балтії, до останніх – Україна, Росія, Білорусія, країни Середньої Азії. Стосовно України слід звернути увагу на те, що правлячі кола були просто не готові до такого перебігу подій. Відсутня як раніше, так і зараз комунікативна стратегія публічного процесу підтримки необхідних політичних рішень. Інколи (наприклад, в умовах майданів 2004 та 2013–2014 років) не існує легальних, шанованих всіма громадянами «механізмів стримування і противаг», які б були здатні, в нічому обмеженому і незбалансованому перехідному «політичному середовищі», забезпечити нормальний порядок роботи держустанов, а суспільство вберегти від хаосу. Відсутність демократичних інституційних форм, регуляторних норм, навичок і досвіду прирікає керівні кола України «на зісковзування назад», довикористання добре відомого права «міцної керуючої руки», яку, доречі, доволі часто підтримує, вкрай втомлена непередбачуваністю перетворень, політикою шарахань і обману, громадськість.

Не виправило становища і формування нової системи права, яка безналагодження відповідних інституційних механізмів її реалізації, за умов поширення чисельності різноманітних груп інтересів, згодом перетворила політичну арену на «поле битви». Тепер активізація в політичному середовищі все нових і нових політичних гравців гостро ставить питання щодо правового, громадянського та соціокультурного врегулювання суперечливих суспільних процесів. Офіційно розкри-

тикована в провладних кабінетах але і досі фактично існуюча стара «командно-адміністративна» система державного управління, пережила процес пристосування до нових умов і надалі існує у пом'якшеному (демократизованому) вигляді. Результати зовнішньої мімікрії цієї системи до вимог часу (такі як інститути парламенту, президент та інші демократичні атрибути) не роблять її спроможною враховувати інтереси чисельних політичних гравців і прислухатися до думок громадян. За винятком ранніх етапів приватизації, не було жодних ініціатив з боку влади, спрямованих на поглиблення обізнаності громадськості в питаннях сутності тих реформ, які відбуваються в суспільстві. На фоні заяв українських політиків про необхідність подальших реформ ніхто з них не відповідає на базове питання: яке суспільство будеться в Україні – капіталістичне, соціал-демократичне, націоналістичне, інформаційне, слов'янського, європейського чи американського типу? Влада не має достатнього досвіду, щоб усвідомити необхідність включення подібних положень до своєї програми дій. Брак компетентності та спроможності владних структур до ефективних дій, відсутність підтримки з боку громадян призводять до морально-психологічного та правового хаосу, який породжує виникнення негативних соціальних наслідків цих дій влади.

Про невисокий рівень розвитку демократичних інститутів в Україні свідчать і систематизовані дані багаторічних соціопитувань (Українського фонду «Громадська думка», що відбулися у 2000, 2009, 2011 роках та КМІСа, що проводилися у 2000, 2005 роках), які презентувала А.Ф. Колодій, коли у 2012 році давала експертну оцінку демократичності політичного ладу в Україні [13].

Ось чому особливої актуальності набувають питання регулювання процесів суспільної трансформації. І особливо це стосується українського суспільства, яке знаходиться у внутрішньо суперечливому процесі демократичних перетворень. Тому щов разі безконтрольності і не прогнозованості суспільних змін вони можуть призвести до ще гостріших соціальних конфліктів на громадянському підґрунті. Українське суспільство поступово стає «відкритим», з характерними для «відкритого суспільства» інтенсивними комунікативними взаємодіями, які підвищують інформаційний ресурс суспільної системи та формують нові «інформаційні потреби» людей. Головна культурно-інформаційна проблема, що постає в ході громадянського розвитку українського суспільства, – це управління інформацією та інформаційними потоками завдяки безпосередній, «живій» міжособистісній комунікації, що дедалі більше перетворюються на інформаційні відносини [5, с. 120–121]. Вже зараз сучасні керівники 50–90% свого часу витрачають на комунікацію у вигляді міжособистісних відносин соціоінформаційного обміну. І тут головне завдання полягає не тільки в ефективному обміні інформацією, а й у «забезпеченні розуміння інформації в міжособистісному спілкуванні, подоланні «семантичних бар'єрів» між інтерсуб'єктами» [11, с. 171–177].

Згідно з такою тенденцією, сучасне управління суспільними процесами дедалі більше проявляє себе у комунікативному характері соціального регулювання в системі культури, точніше, громадянської та інформа-

ційної культури, а на нашудумку, в культурно-інформаційній системі громадянської демократії. Тому мова і йде про «соціокультурне регулювання» трансформаційних процесів в модусі «соціокомунікативного регулювання» з певним механізмом «комунікативного контролю». В інформаційному суспільстві західного зразка він є прямим проявом «владного контролю» суспільних комунікацій. В той же час закономірний характер соціокультурних і світоглядних трансформацій в інформаційному суспільстві за західною ринково-ліберальною моделлю спонукає його (суспільство) до вироблення в певній мірі об'єктивної соціокомунікативної моделі суспільного розвитку. За подібною моделлю соціокультурно трансформуються та починають функціонувати суспільні відносини в якості соціокомунікативних відносин з особливою «комунікативною раціональністю». За Н.Луманом, виникає якісно нова «самопрезентація» суспільства, в якому «сфери суспільності» можна розуміти як «сфери інтерсуб'єктивності більш високого рівня». Це вже «більш високоагрегована суспільність», в якій «артикулюється» висока «колективна ідентичність» і репрезентується високорозвинена суспільна свідомість в якості комунікативної [18, с. 367]. Суспільство переходить до управлінських «парадигм, що надзагальнюють» [4, с. 8–9]. За подібною «парадигмою надзагальнення» в комунікаційній суспільній системі повинна встановитися соціогуманітарна «влада знання» на принципах «управління знаннями». В раціоналізованому вигляді вона постає як «управління інтелектуальними активами» шляхом самонавчання у виробничому процесі, що має прояв у комунікативно-технічних інтеракціях [1, с. 332]. Але в ході соціально-трансформаційних процесів в інформаційному суспільстві воно все більше перетворюється на «ціннісне управління» з широкими можливостями для творчої самореалізації суб'єктів. Головним завданням подібної ціннісної регуляції є створення умов для вільного професійного вибору свого «кластера знань» (по творчій здібності) та розвиток інноваційного «ебілітивного виробництва». Воно є «виробництвом здібностей», що забезпечується вільним вибором власних здібностей. Але для досягнення економічної ефективності подібного управління соціокультурного, а не технократичного типу, необхідно мати відповідно розвинуту культуросферу та інформаційну сферу як суспільного виробництва, так і самого суспільства.

Базова структура регулятивних взаємодій на основі соціокультурних інтеркомунікацій в суспільстві представлена такими складовими [6, с. 88–89] як: інформаційно-економічні відносини в модусі соціогосподарських відносин, що розвиваються в контексті дії соціальних і людських факторів, в основі яких лежить наявність інформаційного капіталу; інформаційно-правові відносини, що зараз оформлюються в суспільний «інформаційний договір» з урахуванням наявності інформаційного капіталу, права розпоряджатися таволодіти ним; соціокомунікативні відносини, що оформлюються в номологічну суспільну систему, яка функціонує за принципами самоуправління й саморегуляції, а також здатна до самооптимізації, за-

лишаючи за управлінням лише функції координації, узгодження та інтеграції; інформаційно-когнітивні відносини в модусі соціотехнологічних комунікацій: це відносини праксеологічного типу, які опредмечуються в «практичне знання», яке має соціокультурну цінність і значення; інформаційно-семіотичні відносини в модусі соціальних смислів і значень, соціокомунікативного досвіду та його трансляції; інформаційно-ціннісні відносини в модусі культурно-інформаційних відносин, безпосередньо орієнтованих на розвиток інформаційної культури суспільства і всієї суспільної управлінської техноструктури.

Соціокультурне регулювання трансформаційних процесів в сучасному суспільстві перш за все повинно бути зорієнтоване на зміну самої парадигми суспільного спілкування. Подібна трансформаційна зміна представлена переходом від «суб'єктоцентрованого розуму» на «парадигму взаєморозуміння», як «парадигму інтерсуб'єктивного зв'язку комунікативно-соціалізованих та взаємовизнаних індивідів» [18, с. 292–293]. У такому спілкуванні «ми починаємо розуміти знання як комунікативно опосередковані, раціональність втрачає здатність бути орієнтиром для оцінки учасників інтеракцій, ми орієнтуємося на домагання дійсності, які накладаються як інтерсуб'єктивне визнання». Спілкування набуває особливої «процедурної раціональності», в ньому спостерігається «рівноправний зв'язок різних форм орієнтації» на підвалинах «різних засобів прагматичної логіки аргументації» [18, с. 306]. На перший план виходить сама «мова спілкування», мовленнєві впливи, при цьому здійснюється перехід аналітичних суджень до їх комунікативного використання при спілкуванні (для когнітивного обміну інформацією). В ньому «ми залишаємо аналітичний рівень суджень і речень та продовжуємо аналіз мовленнєвих дій у площині комунікативного використання «прикладок» у трьох «фундаментальних функціях мовлення»: пропозиціональних та іллокутивних функціях («акцентуалізація міжперсональних зв'язків» на фундаменті взаємовизнаних суб'єктів») і функції інтенціональності комунікаторів у формі їх мовленнєвих висловлювань [18, с. 307]. Тобто перед нами представлена корінна суб'єкт-об'єктна соціокультурна трансформація суспільстві, що потребує не тільки нового управлінського мислення та нових методів суспільного управління, але й докорінної зміни управлінського дискурсу в поняттях «соціокомунікативного партнерства».

Інноваційні розробки в цьому напрямку свідчать про те, що сучасне суспільне управління потребує наявності спеціальних соціокультурних «комунікативних кластерів». Перш за все це – «фразеологічні кластери» семантичного розуміння і досягнення взаємної позитивної поведінки інтерсуб'єктів [9, с. 58–59]. Тим самим формується зовсім новий комунікативний і культурно-інформаційний дискурс у суспільній управлінській системі, а з цим – інформаційна культура управління суспільством і суспільними трансформаційними процесами.

Дискурсивний механізм суспільного спілкування, на основі якого можна здійснювати певні управлінські дії щодо соціокультурної регуляції трансформаційних

процесів, має прояв у вигляді наступних складових [7, с. 218]:

1. механізму комунікативно-інформаційного обміну з регуляції ціннісних виборів, смислів і значень, комунікативного досвіду і знання, когнітивних практик, форм і способів творчої самореалізації. В то же час способи творчої самореалізації індивідунабувають вигляду «когнітивного креативу» в разі суспільної «когнітивної трансформації» в її «гуманістичному вимірі» [12, с. 41, 218]. Самі форми комунікативного обміну починають усе більше відповідати формам управлінського комунікативного дискурсу: пропозиціонального та інтерпретаційного, семантичного та семіотичного, соціоінформаційного та соціокультурного тощо;

2. механізму «комунікативної раціональності» суспільства, що дозволяє йому перетворитися на «інтелектуальне суспільство», здатне до соціокультурної регуляції. За М.Фуко, це трансформації в мовній сфері суспільства спрямовані на її комунікативну інтелектуалізацію та раціоналізацію [16, с. 89, 259]. Подібний процес розвивається в такій послідовності: а) механізм ототожнення й ідентифікація комунікативних суб'єктів з комунікативним середовищем. Подібне відбувається завдяки діалогу між управлінською системою та громадянським суспільством і супроводжується переходом від «цілерациональності» до «смыслеодцильности»; б) в ході комунікативної раціоналізації суб'єктів при виявленні тематичної смыслеодцильности, завдяки дії механізму колективної ідентифікації та у разі досягнення інтелектуальної ідентичності, запускається соціорегулятивний механізм переходу від «внутрішнього» інклюзивного спілкування на мікрорівні суб'єктів до «зовнішньої» ексклюзивної комунікації на макрорівні знань і суспільних практик; в) механізм переходу в комунікативному дискурсі від фіксації «окремих» понять за предметністю та кількісною ознакою до їх об'єднання і синтезу в «широкі» поняття висновків і узагальнень на основі «комунікативної раціоналізації» [20, с. 49]. А з цим створюються соціокультурні «системи нормоцінностей», які виступають визначальним елементом в процесі управління трансформацією суспільства. Подібні регулятори в системі культури визначаються як «культурні коди» [20, с. 211] соціокультурного розвитку суспільства. Завдяки управлінській меті, вони покликані «впорядкувати так званий універсум культури» на підвалинах «епістемологічних моделей» діяльності та «ціннісної поведінки», а разом з тим і створювати доволі керований процес трансформації суспільства в раніше обраному напрямку.

Проаналізовано з точки зору комунікативно-інформаційного методу процес постіндустріальних інституціональних змін сучасного глобалізованого соціального середовища (так званої системи «технокапіталізму» та «техкокультури») та особливості трансформації українського суспільства. Показано що з метою підвищення ефективності керування трансформаційними процесами з боку громадянських організацій та інститутів потрібно змінити парадигму суспільного спілкування, яка лежить в основі сучасного процесу соціокультурного регулювання та впорядку-

вання громадянських процесів. Звертається увага саме на комунікаційну складову процесу управління у вигляді її доволі ефективних механізмів комунікативно-інформаційного обміну та «комунікативної раціональності» суспільства, які дають можливість створювати сприятливі умови та зрозумілу «мову» спілкування в системі «керівник-підлеглий», забезпечувати підвищення керованості процесу трансформації суспільства в раніше обраному напрямку.

Список використаних джерел

1. Букович У. Управление знаниями: руководство к действию / У. Букович, Р. Уилльямс; пер. с англ. – М. : ИНФРА-М, 2002. – 504 [XVI] с.
2. Вільямсон О. Економічні інститути капіталізму: фірми, маркетинг, укладання контрактів: [монографія] / О. Вільямсон; пер. з англ. – К. : Артк, 2001. – 472 с.
3. Головатий М.Ф. Соціологія політики: навч. посіб. / М.Ф. Головатий. – К. : МАУП, 2003. – 504 с. Бібліогр.: С. 491–501.
4. Дугин А.Г. Эволюция парадигмальных оснований науки / А.Г. Дугин. – М. : Арктогея-Центр, 2002. – 418 с.
5. Інформатизація управління соціальними системами: навч. посіб. / [Гавловський В.Д., Каложний Р.А., Цимбалюк В.С. та ін.]; за заг. ред. М.Я. Швеця, Р.А. Каложного. – К. : МАУП, 2003. – 336 с. Бібліогр.: С. 315–328.
6. Капица В.Ф. Корпоративная культура хозяйственной организации / В.Ф. Капица, О.И. Макаров. – Кривой Рог: Минерал, 2003. – 249 с.
7. Капица В.Ф. Философско-методологические основания культурно-информационной общественной системы / В.Ф. Капица, О.В. Цыгуль. – Кривой Рог: Минерал, 2006. – 420 с.
8. Качковський Л. Як Україна випала з орбіти Заходу / Л. Качковський. – Бровари: Укр. ідея, 2006. – 126 с.
9. Осовська Г.В. Комунікації в менеджменті [текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Г.В. Осовська. – К. : Кондор, 2003. – 218 с.
10. Макдермот Я. Практический курс НЛП / Я. Макдермот, В. Яго; пер. с англ. Т.С. Драбкиной. – М.: ЭКСМО, 2005. – 464 с.
11. Мескон М. Основы менеджмента / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури; пер. с англ. – М. : Дело, 1992. – 702 с.
12. Рубанець Д.М. Інформаційне суспільство: когнітивний креатив постнекласичних досліджень: [монографія] / О.М. Рубанець. – К. : Парапан, 2006. – 420 с.
13. Колодій А. Демократичні цінності в Україні на терезах регіональних відмінностей (за результатами опитувань громадської думки) // Доповідь для міжнар. конф. «П'ятнадцять років Інституту Кеннана в Україні», 7–9 верес. 2012 р., м. Одеса [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://political-studies.com/?p=710>. – Заголовок з екрану.
14. Рябчик М. Дилеми українського Фауста: громадянське суспільство і «розбудова держави» / М. Рябчик. – К. : Критика, 2000. – 272 с.
15. Севостьянова М.В. Перспективы человека разумного: эволюция или адаптация / М.В. Севостьянова. – К. : Парапан, 2005. – 168 с.
16. Фуко М. Археологія знання / М. Фуко; пер. з фр. В. Шовкун. – К. : Основи, 2003. – 326 с.
17. Гаек Ф.А. Конституція свободи [текст]: наук. вид.

/ Ф.А. Гаек; пер. з англ. М.Олійник, А.Королишин. – Л.: Літопис, 2002. – 556 с.

18. Габермас Ю. Філософський дискурс модерну / Ю.Габермас; пер. з нім. та комент. В.М. Куплін. – К.: Четверта хвиля, 2001. – 423 с.Бібліогр. в приміт.: С.382–421.

19. Шевчук О.Б. E–Ukraine. Інформаційне суспільство: бути чи не бути / О.Б. Шевчук, О.П. Голобуцький. – К.: ЗАТ «Атлант UMS», 2001. – 104 с.

20. Эко У. Отсутствующая структура. Введение в семиологию / У.Эко; пер. с итал. А.Г. Погоняйло и В.Г. Резник; ред. М.Г. Ермакова. – СПб: «Петрополис», 1998. – 432 с.

21. Яновський А. Школа громадянина: американський досвід – наші потреби [текст]: наук. вид. / А.Яновський; пер. з пол. Л.Гриневич. – Л.: Літопис, 2001. – 216 с.

22. Wailerstein I. Geopolitics and Geoculture: Essay on the Changing World–System / I.Wailerstein. – Cambridge: Cambridge University Press, 1991. – 242 p.

References

1. Bukovich U. Upravlenie znaniyami: rukovodstvo k deystviyu / U.Bukovich, R.Uillyams; per. s angl. – M.: INFRA–M, 2002. – 504 [XVI] s.

2. Viljjamson O. Ekonomichni instytuty kapitalizmu: firmy, marketyngh, ukladannya kontraktiv: [monoghrافija] / O.Viljjamson; per. z angl. – K.: Artek, 2001. – 472 s.

3. Gholovatyj M.F. Sociologhija polityky: navch. posib. / M.F. Gholovatyj. – K.: MAUP, 2003. – 504 s. Biblioghr.: S.491–501.

4. Dugin A.G. Evolyutsiya paradigmalnyih osnovaniy nauki / A.G. Dugin. – M.: Arkhtogeya–Tsentr, 2002. – 418 s.

5. Informatyzaciya upravlinnja socialjnymy systemamy: navchaljnij posibnyk / [Ghavlovskij V.D., Kaljuzhnyj R.A., Cymbaljuk V.S. ta in.]; za zagh. red. M.Ja. Shvecja, R.A. Kaljuzhnohgo. – K.: MAUP, 2003. – 336 s. Biblioghr.: S.315–328.

6. Kapitsa V.F. Korporativnaya kultura hozyaystvennoy organizatsii / V.F. Kapitsa, O.I. Makarov. – Krivoy Rog: Mineral, 2003. – 249 s.

7. Kapitsa V.F. Filozofsko–metodologicheskie osnovaniya kulturno–informatsonnoy obschestvennoy sistemy / V.F. Kapitsa, O.V. Tsyguly. – Krivoy Rog: Mineral, 2006. – 420 s.

8. Kachkovskij L. Jak Ukrajina vypala z orbity Zakhodu / L.Kachkovskij. – Brovary: Ukr. ideja, 2006. – 126 s.

9. Osovjska Gh.V. Komunikacii v menedzhmenti [tekst]: navch. posib. dlja stud. vyshh. navch. zakl. / Gh.V. Osovjska. – K.: Kondor, 2003. – 218 s.

10. Makdermot Ya. Prakticheskij kurs NLP / Ya.Makdermot, V.Yago; per. s angl. T.S. Drabkinoy. – M.: EKSMO, 2005. – 464 s.

11. Meskon M. Osnovy menedzhmenta / M.Meskon, M.Albert, F.Hedouri; per. s angl. – M.: Delo, 1992. – 702 s.

12. Rubanecj D.M. Informacijne suspiljstvo: koghnityvnyj kreatyv postneklasychnykh doslidzhenj: [monoghrافija] / O.M.Rubanecj. – K.: Parapan, 2006. – 420 s.

13. Kolodij A. Demokratychni cinnosti v Ukraini na terezakh rehionalnykh vidminnostej (za rezuljatamy opytuvanj ghromadsjkoji dumky) // Dopovidj dlja mizhnar. konf. «P'jatnadcatj rokov Instytutu Kennana v Ukraini», 7–9 veres. 2012 r., m. Odesa [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://political–studies.com/?p=710>. – Zagholovok z ekranu.

14. Rjabchuk M. Dylemy ukrajinsjkocho Fausta: ghromadjansjke suspiljstvo i «rozbudova derzhavy» / M.Rjabchuk. – K.: Krytyka, 2000. – 272 s.

15. Sevostyanova M.V. Perspektivy cheloveka razumnogo: evolyutsiya ili adaptatsiya / M.V. Sevostyanova. – K.: Paraplan, 2005. – 168 s.

16. Fuko M. Arkheologhija znannya / M.Fuko; per. z fr. V.Shovkun. – K.: Osnovy, 2003. – 326 s.

17. Ghajek F.A. Konstytucija svobody [tekst]: nauk. vyd. / F.A. Ghajek; per. z angl. M.Olijnyk, A.Korolyshyn. – L'viv: Litopys, 2002. – 556 s.

18. Ghabermas Ju. Filozofskij dyskurs modernu / Ju.Ghabermas; per. z nim. ta koment. V.M. Kuplin. – K.: Chetverta khvylja, 2001. – 423 s. Biblioghr. v prymit.: S.382–421.

19. Shevchuk O.B. E–Ukraine. Informacijne suspiljstvo: buty chy ne buty / O.B. Shevchuk, O.P. Gholobucyj. – K.: ZAT «Atlant

UMS», 2001. – 104 s.

20. Eko U. Otsutstvuyushaya struktura. Vvedenie v semiologiyu / U.Eko; per. s ital. A.G. Pogonyaylo i V.G. Reznik; red. M.G. Ermakova. – Spb: «Petropolis», 1998. – 432 s.

21. Janovskij A. Shkola ghromadjanyia: amerykanskyj dosvid – nashi potreby [tekst]: nauk. vyd. / A.Janovskij; per. z pol. L.Ghrynevych. – L'viv: Litopys, 2001. – 216 s.

22. Wailerstein I. Geopolitics and Geoculture: Essays on the Changing World–System / I.Wailerstein. – Cambridge: Cambridge University Press, 1991. – 242 p.

Vedeneyev V.O., PhD in Political Science, Assistant Professor of Philosophy and Social Science Department, KryvyiRih National University (Ukraine, KryvyiRih), vedi2010@rambler.ru

Communication and information method of socio-cultural regulation of civic processes in cultural and informational social system

The article deals with the process of postindustrial institutional changes of modern globalized social environment and peculiarities of current transformation changes in Ukraine. Attention is paid to the increased role of civic organizations and institutions, particularly of a person, as well as of a socio-cultural component in regulation of these processes. It proves the necessity of changing the social communication paradigm as part of a more general procedure of regulation and normalization of civic processes. The regulation mechanisms able to increase the efficiency of this process are under analysis.

Keywords: a social system, a mechanism, socio-cultural regulation, social communications, a social communication paradigm, a cultural and information discourse.

Веденеев В.А., кандидат политических наук, доцент, доцент кафедры философии и социальных наук, Криворожский национальный университет (Украина, Кривой Рог), vedi2010@rambler.ru

Коммуникативно-информационный метод социокультурной регуляции гражданских процессов в культурно-информационной общественной системе

Рассмотрен процесс постиндустриальных институциональных изменений современной глобализированной социальной среды, а также особенности современных им трансформационных изменений в Украине. Обращается внимание на рост роли гражданских организаций и институтов, непосредственно самого человека, социокультурной составляющей в процедуре регуляции этих процессов. Обосновывается потребность изменения парадигмы общения как составляющей более общей процедуры регуляции гражданских процессов. Анализируются составляющие процесс регуляции механизмы, которые способны повысить его эффективность.

Ключевые слова: социальная система, механизм, социокультурная регуляция, социальная коммуникация, парадигма общения, культурно-информационный дискурс.

* * *

УДК 351.007

Боднарчук О.В.

аспірант кафедри політології, Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника (Україна, Івано-Франківськ), olegbod@i.ua

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ВЛАДИ ТА МАС-МЕДІА

Розглянуто взаємозв'язок органів державної влади та мас-медіа як чинника реалізації інформаційної політики в Україні. Проаналізовано, що діяльність ЗМІ в демократичному суспільстві – один з найвпливовіших факторів впливу на політичне середовище, а якість інформаційних технологій та їх використання дедалі більше визначають характер політичного життя, питання про взаємний вплив влади та мас-медіа, ступінь свободи ЗМІ від політичних еліт і держави набуває значної актуальності в суспільстві.

Ключові слова: інформація, інформаційне суспільство, ЗМІ, органи державної влади, політична комунікація.

Значення засобів масової інформації (ЗМІ) в інформаційному суспільстві, до якого йде у своєму розвитку Україна суттєво зростає. Одним з найбільш значущих владних ресурсів стає мас-медіа, характер взаємодії ЗМІ та органів влади приводить до значного впливу на проведення довгострокових державних перетворень. Проте, серед науковців досі відсутня єдина позиція стосовно місця та ролі ЗМІ у сучасному суспільстві, немає ясного розуміння в питанні участі держави в медіа-сфері. Зна-